

Verlangen naar saamhorigheid

Keiland
zie het artikel op pagina 10

Event als liturgie en verkondiging

Ook ik zat toen weer thuis voor de buis. Hoewel Enschede met de trein vlakbij is heb ik er geen behoefte aan om op te gaan in die massa. Een aantal mooie nummers als *Wit Licht en Samen Voor Altijd* van Marco Borsato, *Open Je Ogen*, *Opstand en Donker Hart* van BLØF, *Laat Me* van Ramses Shaffy, komen langs. Mooie songteksten die dichtbij de ervaringsmomenten van de leerlingen en van Jezus zelf weergeven. Ze slaan een brug met de seculiere leefwereld en raken mensen hun ziel. Zo'n event als *the Passion?* Ja, ik durf wel te zeggen dat het een vorm van liturgie en van verkondiging is. Het brengt de kern van ons geloof op straat via de directe vertelling van het lijdensverhaal. Ook de omstanders breken een enkele keer door met hun beleevingsverhaal en versterken de inhoud. Het lijden en de betekenis ervan komen ineens vanuit het leven tot leven. Dit is eerder ondanks dan dankzij de interviewster die niet gehinderd door enige kennis niet veel verder komt dan "Oh wat leuk dat je meeloopt en waarom, oh ik moet verder." Er is nog wel een hele wereld te winnen om via dit medium liturgie eigentijds te vieren. Met zo'n oppervlakkigheid sla je de plank mis. Ik zie een spanning tussen de dragers van het kruis en een verslaggeefster die het niet snapt. *Passion* als liturgie wil ik verstaan als het samen het verhaal doorleven op een wijze dat geprobeerd wordt een relatie tot stand te brengen tussen De Eeuwige, het Omvattende of God met het persoonlijk geleefde leven; hoe jong of oud, gelovig of niet je ook bent. Het lijden van de straat versterkt de kracht van het verhaal. Liturgie maak je met het geleefde leven en met die Ander. Onze kerk en traditie kent vele mooie verhalen, gedichten en rituelen. Een rijkdom die vrij is om gebruikt te worden.

Ina van de Bunt Koster, voorzitter

• Redactie VPWinfo.nl
Jan Franken (hoofdredacteur), Elly Bus,
Mirjam Dirx, Jan Houben, Lidwien Meijer,
Geert Rozema, Jeroen van Lente.
• Redactiesecretaris
Mirjam Dirx
't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207
mirjamdirx@kpnplanet.nl

• Grafisch ontwerp
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper
Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen
T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@msn.com
• Druk Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch.

Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn door de betreffende auteurs aangeleverd.
Foto p. 3: Passiespelen Tegelen, p.13: Roger Pluijm, p.16: Harold Miesen.

Contributie

- De VPW kent maar één hoofdtarief waaraan alle andere bedragen zijn ontleend: € 140.
- De contributie bedraagt € 140 voor wie 0,7-1 fte en € 70 voor wie tot 0,7 fte werkt. Onder dat laatste vallen ook de gepensioneerden.
- Omdat het alléén voor pastoraal werk(st)ers in loondienst mogelijk is de contributie te verrekenen met hun brutoloon, worden zij voor een hoger bedrag aangeslagen, maar feitelijk hebben zij een voordeel van enkele euro's.
- Vrienden van de VPW en studenten betalen een aangepast bedrag.
- De letters A, B, C, D, DP (P voor gepensioneerden) en E zijn van belang voor de administratie en staan

- op de betalingsstrook vermeld en verwijzen naar deze tabel.
- Contributies gelden voor een heel kalenderjaar.
- Individuele aanpassingen zijn mogelijk bij bijzondere arbeidsomstandigheden of indien men in de loop van het jaar lid wordt. In onze statuten wordt een opzegtermijn van een maand aangehouden.
- Iedereen die meer wil geven dan de gevraagde contributie-bijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden (ANBI regeling).
- Ons rekeningnummer is NL38 INGB 000 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland. Vermeld altijd: 'Contributie' en het factuurnummer.
- Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.

	Pastoraal werk(st)ers	Priester of diaken	Gepensioneerd
0,7 - 1 fte	A Netto € 134,- (bruto € 200,-)	B € 140,-	DP € 70,-
tot 0,7 fte	C Netto € 67,- (bruto € 100,-)	D € 70,-	DP € 70,-
Elders vakbondslid	D € 70,-	D € 70,-	DP € 70,-
	Vriend € 75,-	E Student € 15,-	

Organisatie – VPW Nederland

- Secretariaat VPW Nederland • J. Franken (beleidsmedewerker), Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht 030 - 293 33 15, janfranken@vpwinfo.nl
- Dagelijks bestuur
 - H.J.M. v.d. Bunt-Koster (voorzitter), Nijverheidsstraat 22, 7621 TM Borne, 074 - 2670406
 - T. Halin, Kikkerveen 405, 3205 XD Spijkensisse (penningmeester, v.a. 1-1-2014) penningmeester@vpwinfo.nl
 - M.D. Dijkman, Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, 0316 - 295 606, vice-voorzitter@vpwinfo.nl
- Algemeen Bestuur • H. v.d. Bosch, H.J.M. v.d. Bunt-Koster, J. van Diepen, M.D. Dijkman, W. Hacking, T. Halin, G.M.H. Kamsma-Kunst, L. Mesman, J. Rens, M. Sanders.
- Financiële administratie • Bosman Financiële Dienstverlening.
- Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) • M. Bruijns, G. Damen, G. Dieteren, J. Franken, L. Geurts, T. Halin, J. Rens, H. van Schalkwijk, N. van Waterschoot (FNV).
- Website www.vpwinfo.nl • P. Gabriël, webmaster.

VPW's

- VPW Den Bosch • Secretariaat VPW Nederland, Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 030 - 293 33 15, denbosch@vpwinfo.nl
- VPW Breda • Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
- VPW Groningen-Leeuwarden • Secretariaat: N. Bouma, Traambaan 15, 9251 LZ Burgum, 0511 705 336, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl
- VPW Haarlem-Amsterdam • Secretariaat: J.P.C. van Diepen, Loodsgracht 75, 1781 KP Den Helder, 0223 - 619 139, haarlem-amsterdam@vpwinfo.nl
- VPW Limburg • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, limburg@vpwinfo.nl
- VPW Rotterdam • Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasserdam, 06-12374002, rotterdam@vpwinfo.nl
- VPW Utrecht • Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, 7383 AG Bussloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkkring of werksort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan.

INHOUD

Als er iets is waar mensen vandaag de dag naar verlangen dan is dat het deel uit maken van een groter geheel. Vaak krijgt dat het karakter van een event, een kortstondig gebeuren waarin het gaat om een totaal-beleving. Opvallend is dat deze events plaatsvinden op de grens van de kerkelijke en de publieke ruimte. Hoe moeten we ze inschatten? Hoe spreken zij het perspectief van zingeving aan? Gaat het hier om een nieuwe vorm van liturgie? Of is het een nieuwe vorm van toerisme? Vijf bijdragen nemen ons mee naar de praktijk: Chris 't Mannetje liet zich in de Goede Week aanspreken door zowel de *Matthäuspassion* als *The Passion*. Jules Dresmé kijkt, bijna een jaar later, op de gebeurtenissen in en rond zijn parochie naar aanleiding van het neerstorten van de MH17. Marianne Hoogervorst was te gast bij Keiland. Lidwien Meijer ziet in haar woonplaats ineens haar naamgenoot de H. Liduina overal opduiken. En Rud Smit voelt zich één met de inwoners van Bergen op Zoom en hun *Maria Omgang*. Kees de Groot zet in zijn reflectieartikel de lezer met een aantal kritische opmerkingen aan het denken. Wat is de specifieke bijdrage van een pastor bij zulke gelegenheden? Vorige keer leverde Matthé Bruijns zijn laatste bijdrage in de rubriek *Pastor en Internet*. Deze keer start een nieuwe rubriek *Op Stap*, waarin iemand de collega's uit den lande meeneemt naar een plek of een gebeurtenis die inspiratie geeft.

DE PRAKTIJK

- 4 **De Goede Week reconsidered**
Chris 't Mannetje
- 6 **MH17 - Verdriet gedeeld**
Jules Dresmé
- 10 **Keiland: Kunst, Kerk en Kamperen op het eiland**
Marianne Hoogervorst
- 12 **Onder de vlag van Liduina**
Lidwien Meijer
- 14 **Een ommeegang met Maria**
Rud Smit

DE REFLECTIE

- 16 **De kerk omarmt het evenement**
Kees de Groot

Op stap naar...

- 19 **Lente in Galilea, een passiespel**
Elly Bus-Linssen
Elly bezoekt de passiespelen in Tegelen, een dynamisch geheel dat geen moment saai is. Je zit vanaf het begin in het verhaal en ziet het evangelie tot leven komen. Jezus is een mens. Een betrokken mens, die een boodschap heeft en liefde uitstraalt. Wat er gebeurt is tijdloos: ook onze wereld is vol kwaad en wij zelf zijn goed en slecht. Maar hoe het ook gaat... 'in tegenstroom gebeurt de liefde'. Ook nu nog.

DE RUBRIEKEN

- 9 **Gelezen**
Geduld met God
Een rijk boek, van een belezen auteur, die haarfijn de vinger legt op herkenbare situaties van de kerk van nu.
Lidwien Meijer
- 20 **Nieuws uit de VPW-en**
Jan Franken
- 24 **Column Rob Lijesen**
Gezinsvak

Matthé, bedankt

Bij deze willen we Matthé Bruijns van harte bedanken voor al die jaren dat hij de rubriek *Pastor en Internet* schreef. Vier keer per jaar had hij altijd weer een informatief en leuk verhaal, wat met plezier door de collega's gelezen werd. Nu gaat hij de landelijke commissie rechtspositie(LKR) versterken! Op een andere manier blijft hij zich voor de collega's inzetten.

De Goede Week reconsidered

Een Skype-bericht uit Stockholm op 19 maart:

“De ambassade is gesloten van donderdag 2 april t/m maandag 6 april vanwege ‘Hemelvaartsdag en Pasen’” met daarbij het commentaar van onze zoon die daar woont: “Dat is toch BIJNA Pasen en Pinksteren op een dag” – met een lachend icoontje.

Matthäus Passion Er zit veel beweging in de vormgeving van de Goede Week. (Ik bedoel dan niet de veelsoortige variaties op de klassieke liturgie noch de commotie over wat waar door wie wel of niet mag worden gevierd). Op maandag in de Goede Week zitten we met twee Duitse collega's in Naarden bij de Matthäus van de *Bachvereniging*: een bijna honderdjarige traditie. Zij kijken hun ogen uit. Ze hadden geen flauw idee van de enorme Matthäuscultuur in Nederland. Bij hen is deze Passion meestal gewoon één van de concerten van Bach. Met de dikke pil van Ad de Keyzer *Bach's grote passie, een spiritueel-liturgische benadering van de Matthäus-Passion van Johann Sebastian Bach*, weten we misschien nog beter hoe dit godsgeschenk als manna in de woestijn kan zijn voor de moderne mens (Frans Berkelmans), ook besproken in *Trouw* op 2 april.

Chris 't Mannetje

Oud-docent en stagebegeleider
aan Fontys Hogeschool,
Afdeling Godsdienst/
Levensbeschouwing

DE PRAKTIJK

De Matthäus kreeg dit jaar wederom veel aandacht in de media: krant, radio, televisie zelfs in het journaal. Deze maandagavond is pas recent toegevoegd aan de serie in Naarden vanwege groeiende belangstelling. Met onze Duitse collega's valt het ook ons en de media op: een relatief groot en groeiend aantal jongvolwassenen is aanwezig. (De 'gewone' concerten in Naarden zijn erg grijs.) Naarden is op Goede Vrijdag the place to be, maar op honderden plekken staat een Matthäus op het programma.

The Passion Veel meer jongeren en jong volwassenen zijn op Witte Donderdag in Enschede te vinden op het Van Heekplein. Een veel jongere traditie, het vijfde jaar. Ook hier heel veel media aandacht in de weken voorafgaand aan en tijdens de Goede Week. *Trouw* vult bijna twee pagina's. *De Volkskrant* geeft een nabeschouwing: “Geloven mag tijdens *The Passion*. Een vrijmoedige interpretatie van het lijdensverhaal. *The Passion* is een van God losgezongen ritueel, een ijkpunt op onze kalender. Veel mensen willen er deelgenoot van zijn.” De regionale krant *De Twentsche Courant Tubantia* laat op Goede Vrijdag een grote voorpaginafoto zien en op de eerstvolgende vier pagina's foto's, verslag en persoonlijke

Mobieltjes flitsen:

ik was erbij

verhalen. Op zaterdag geeft theoloog-journalist Theo Krabbe zijn beschouwing de titel: “*The Passion* heeft toekomst. *The Passion* sluit perfect aan bij de nieuwe vormen van religiositeit die de laatste jaren zijn gegroeid”. De adjunct hoofdredacteur schrijft zijn opinie onder “Unieke beleving rond *The Passion*”. In die krant

ook een artikel over de *Pancratiusparochie* (Tubbergen e.o.): “Dorp loopt uit voor eigen *Passion*.” Op vrijdagavond zijn er ruim duizend bezoekers. Collega Wiggers wordt geciteerd: “Enschede halen we niet, maar we komen dicht in de buurt.” Zo hoor ik een week eerder dat in de parochiefederatie in het Westland een eigen *Passion* wordt uitgevoerd.

Er samen bij zijn Op Witte Donderdagavond biedt de parochie in Hengelo na de viering aan om samen op een groot scherm naar *The Passion* te kijken. Er komen 25 mensen op af, 5 direct uit de viering, 20 apart gekomen. Nee, zo werkt het niet. Je wilt er het liefst zelf bij zijn, in Enschede of met 3,5 miljoen via de televisie. Enschede verwacht zoveel mensen dat de binnenstad in geval van nood kan worden afgesloten. NS zet heen en terug extra treinmaterieel in. Wat wil je ook: parochies organiseren her en der gezamenlijke busreizen. Zelfs de *Vereniging Nederlandse Bedevaarten* kondigt weken van tevoren al een busreis aan vanuit Brabant. Zo’n driehonderd abonnees van *Tubantia* “wandelen in lezersproces-sie naar de uitvoering”.

Wij kijken thuis, na de Witte Donderdagviering in de parochiekerk, samen naar *The Passion* op tv. Aangespoord door het programma volg ik live.thepassion.nl op mijn iPad. Virtueel meelopen kan. We starten met 10.000 maar tijdens de uitzending groeit het aantal tot 130.000 volgers (later worden het er 150.000). Ik kijk mijn ogen uit, op mijn meeloopklik gaat een nieuwe wereld voor me open: veel meelopers geven een persoonlijk motief, getuigenis waarom ze meelopen. Ontroerend soms, een enkele keer wat platvloers. Heel veel beeld en info over de uitzending, de hoofdrolspelers/zangers en de songteksten, maar ook een heel menu: over vorige edities, Kerst tot *Passion*, geloven? (vier dingen die je kunt doen als je meer wilt weten over Jezus: over bijbel lezen; een onlinecursus: ik zoek God; een *Alphacursus* in jouw buurt; informatie over bidden “Praat met God”), muziekvideo’s, activiteiten en voor

de pers een aparte link. Jim de Groot is ter voorbereiding o.a. naar een klooster geweest, zo meldt *Trouw*. “Een zoektocht naar wie Jezus nu eigenlijk is.”

Geraakt worden Net als in Naarden – we zitten op de derde rij middenvoor dus op bijna aanraakbare afstand van zangers en instrumentalisten – raakt ook deze *Passion*-avond me een paar keer. Bij het lied van Claudia de Brij, nu gezongen door Jezus (Jim de Groot) en Petrus (Jeroen van de Boom) *Mag ik dan bij jou?* In de media wordt Wit licht door Jeroen van Koningsbrugge als een hoogtepunt genoemd. Zelf ben ik onder de indruk hoe Jon van Eerd Pilatus sterk neerzet. De oranje overall waarin Jezus wordt afgevoerd, interpreteer ik deze avond als een terechte verwijzing naar hoe christenen omwille van Zijn naam in de invloedsfeer van IS de dood onder ogen moeten zien.

“Wat is het precies? Een film?”

“Nee, het heeft ook iets met Pasen te maken”

(Twee hbo studenten in Enschede ‘s morgens)

Een generatie jonger gaat zelf met een vriendin naar Enschede. Ze wil erbij zijn. Dus samen eten in de stad om niet buitengesloten te kunnen worden. Als Maria (Shirma Rouse) zingt of het witte kruis in stilte langs komt, ziet ze vele mobieltjes flitsen: overtuigend bewijs ‘ik was er bij’. De muziek en het koor zijn live op het plein, de meeste songs eerder opgenomen. Robbert – verteller – ten Brink geeft aan dat je kunt zien wat je wilt zien als je je open kunt stellen voor de dingen. Hij sluit het geheel af met “Eerst zien en dan geloven, of is het andersom.”

Na afloop worden de toeschouwers ‘afgevoerd’ naar de treinen en bussen: een bewaakster doet alsof het om hooligans gaat. En dat geldt ook de vaders en dochters die in de trein vertellen dat ze nog het hele land door moeten voor de terugreis.

> Lees verder op pagina 6

“Boven het oostelijk deel van Oekraïne is een verkeersvliegtuig neergestort. Het zou gaan om een vlucht van Malaysia Airlines die is vertrokken vanaf Schiphol. Verdere gegevens over deze vliegcrash ontbreken nog.” Dit bericht hoorde ik op het nieuws. De klok gaf drie uur aan. Het was donderdag 17 juli 2014.

MH17 - Verdriet gedeeld

Vervolg van pagina 5

Middelbare scholieren Een middelbare scholiere, naar eigen zeggen niet religieus opgevoed, kijkt twee jaar terug samen met een klasgenote “uit wel een katholiek gezin”. Een jaar later kijkt ze weer “want je moet toch een beetje weten waar het over gaat.” Voor jongeren met deze achtergrond redigeert *Jong Katholiek* een boekje dat in Enschede wordt uitgedeeld met foto’s over de hoofdpersonen en korte teksten waar het verhaal om draait: onder verwijzing naar de *Bijbel* in *Gewone Taal* en *MijnKerk.nl*.

Die generatie middelbare scholieren boden wij jaren geleden thuis de keuze: mee gaan naar de vieringen of op Goede Vrijdag samen naar *Jezus Christ Superstar* kijken. Die DVD is min of meer grijsgedraaid. De teksten kennen we alle vijf uit ons hoofd. Dan krijg je ook met kennis van zaken een commentaar zoals in bovenstaand Skypebericht.

Ik zat in de auto onderweg van het graf van mijn ouders in Den Haag op weg naar het huis van mijn broer in Delft. Daar was ik een paar dagen op vakantie. Ik weet het nog precies. In de weken die volgden zou het mij tientallen keren in allerlei interviews gevraagd worden: “Weet u nog waar u was toen u het nieuws over de ramp hoorde?” Dit kon ik vertellen. En ook dat al in de uren die volgden de informatie aanzwol en de omvang van de ramp zich in volle hevigheid aftekende. Ik voelde me als bevroren. “Er zaten veel Nederlanders op deze vlucht, zeker 154”, meldde de nieuwslezer. “Onder hen veel mensen die op vakantie gingen. Anderen waren op weg naar Australië voor een congres”, werd er aan toegevoegd. Mijn vakantiegevoel was weg. Ik wilde naar huis, terug naar Hilversum. Ik had een angstig gevoel. Nog geen 24 uur later zou me duidelijk zijn waarom. In het toestel zaten 298 mensen, van wie geen 154, maar 196 Nederlanders. En van hen maar liefst 15 mensen uit Hilversum. Drie complete gezinnen, een echtpaar en een student.

Wat te doen? Niet alleen ik, maar iedereen om me heen en de mensen die ik in Hilversum ontmoette, waren overstuur en verslagen. In de kerk en buiten op straat sprak niemand meer ergens anders over. Overal stonden groepjes bij elkaar. En zo warm als het was, iedereen had het koud. Zo voelde het. Wat te doen? “Het is vreselijk”, schreef burgemeester Broertjes me in een mail. “We hebben 15 mensen verloren, van wie 5 kinde-

ren en twee jongeren”. Binnen tien minuten had hij op mijn mail aan hem al gereageerd. “Vanaf morgenmiddag is de Vituskerk open voor condoleance”, had ik geschreven, “zeg maar wat we verder nog kunnen doen”. Er kwam meteen een kort telefonisch contact. Hij was enorm blij met het aanbod. “Ik ben er”, zei hij. “Vanaf morgenmiddag 2 uur is de Vituskerk de centrale plek van rouw”, zo maakte hij bekend aan de media die hem die vrijdagavond belden. En dit herhaalde hij zaterdagochtend. Het was via het NOS Journaal op de radio al landelijk nieuws geworden. Hilversum, de media zitten dichtbij.

Plek van rouw Met een groepje vrijwilligers bereidden we in de kerk een condoleanceplek voor. Een paar grote tafels, condoleanceboeken, pennen, een paar stoelen, een bloemstuk met de aanduiding “Ter nagedachtenis aan de Hilversummer slachtoffers van de MH17”, en in een lijst de voorkant van de *Gooi- en Eemlander* met een foto van brandende resten van het vliegtuig en de tekst “298 levens vernietigd”. De paaskaars erachter en heel veel andere kaarsen erbij. Ook elders in de kerk. Onder het dreunende geluid van de zware rouwklok openden we de kerkdeuren om twee uur. Binnen tien minuten stonden er zo’n acht cameraploegen in het zijpad bij de tafel in afwachting van rouwende mensen. Burgemeester Broertjes stond de één na de andere ploeg te woord. Directe nabestaanden van slachtoffers

Jules Dresmé

Pastoor van de Parochie
H. Vitus en H. Willibrord in
Hilversum

DE PRAKTIJK

waren vrijwel de eersten die hun namen in het condoleanceregister schreven. Het kwam langzaam op gang, maar het groeide aan tot een grote stroom van mensen. Een vloed van tranen, verbijstering, en heel veel stil verdriet. Mensen kwamen en gingen, moesten soms meer dan een kwartier wachten voor ze hun naam en woorden van rouw konden opschrijven. Overal zaten mensen, of liepen mensen rond, vaak huilend. Velen kenden direct of indirect wel iemand die in het toestel had gezeten. Maar ook zij die niemand persoonlijk kenden, kwamen en rouwden. De Vitus is een heel grote kerk. Je kunt je er een beetje ‘verstoppen’, ieder in de intimiteit met z’n eigen verdriet. Mensen staken kaarsjes aan, zaten, keken. Een indrukwekkende stilte met oorverdovend verdriet.

Een indrukwekkende stilte

met oorverdovend verdriet

Gewoon er zijn We hadden alle dagen een groepje vrijwilligers die er ook zaten en rond liepen, en waar nodig en gewenst mensen opvingen. En zelf was ik er ook. Praten hoefde niet. We wisten ook niet wat te zeggen. Gewoon er zijn, even een arm of omhelzing. En regelmatig namen we de kinderen waarvan er velen met hun ouders en grootouders meekwamen, even mee naar de hal van de kerk. “Ga je mee, dan gaan we even de klok luiden. Dan kan iedereen horen hoe verdrietig we zijn!” Het brak voor hen de spanning. Nog zie ik voor me de vriendengroep van Quinn, de 18 jarige student die omgekomen was, de kerk inkomen, allemaal met een roos. Jonge mensen, maar kapot. Wel een half uur stonden ze voor de tafel voor ze iets konden opschrijven. Wat een verdriet. Ik kan er niet over schrijven zonder nu ook zelf weer te huilen.

> Lees verder op pagina 8

Na de eerste toeloop Na ruim anderhalve week werd de toeloop minder. We hebben de tafel verplaatst naar een kleinere kapel. De mensen bleven komen. Bloemen en knuffels werden neergelegd, vijf dikke condoléanceboeken volgeschreven. Weken lang bleef de kerk plaats van rouw. Vier zondagen begonnen we de zondagse Eucharistieviering met een korte herdenking. Kinderen staken kaarsjes op voor de omgekomen kinderen, jongeren voor de jongeren, vaders en moeders voor de omgekomen vaders en moeders... En wekelijks registreerden camera's van media uit heel de wereld deze rouw en herdenking. Want ook de media uit heel de wereld bezochten de kerk, registreerden. Ik had nog nooit in zoveel televisie- en fotocamera's gekeken. Telkens dezelfde vragen. Zoals: "Zijn de mensen boos?" Iets van het grote verdriet probeerde ik over te brengen. En meer van wat er stamelend te zeggen viel. Vele keren verzamelden we ons bij de ingang van de *Van Oudheusdenkazerne* om de stoffelijke resten van de slachtoffers met eerbewondering en respect te begroeten.

Altijd weer samen en met elkaar

Zo indrukwekkend
en troostend

Onvoorstelbaar indrukwekkend. Maar met elkaar. Op 17 augustus 2014 was in de kerk de grote herdenking van de Gemeente Hilversum voor de 15 doden. Met nabestaanden van alle slachtoffers, en vrienden, medescholieren en buurtgenoten.

Meer dan 1600 mensen en buiten vele honderden die zich na een stille tocht op het kerkplein voor een groot scherm verzameld hadden. Altijd weer samen en met elkaar. Zo indrukwekkend en troostend.

Quinn Schansman werd in besloten kring uit de kerk gedragen. Rond de vier kisten van het gezin Smalburg, vader, moeder en twee kinderen verzamelden zich bijna duizend mensen in de kerk bij de herdenkingsplechtigheid. En ook leidde ik de herdenkingsbijeenkomst voor het gezin Van Heijningen in de aula van het *Comenius College* in Hilversum.

Een intense band heb ik gekregen met veel direct en indirect nabestaanden in Hilversum, maar ook met het gemeentebestuur en vooral enkele wethouders, stafleden en bovenal met burgemeester Broertjes. Samen trokken we op vanaf de eerste dag. En dat gaat nog altijd door. Ik kan er bijna niet over ophouden. En als mijn hoofd en hart er al zo vol van zijn en nog steeds van overlopen, hoe moet dat dan wel niet zijn voor hen die hun kinderen en kleinkinderen, hun broers en zussen, familieleden en vrienden hebben verloren...? Telkens weer brengt het mensen bij elkaar. En over een paar maanden weer heel bijzonder, bij één jaar MH 17 op 17 juli 2015.

Geduld met God

Tomás Halík

Uitgeverij Boekencentrum Zoetermeer 2015

ISBN 9789023927662

“Een intrigerende titel”, zei de boekverkoopster, toen ik haar het boek: *Geduld met God*, liet inpakken. “Ik kom te zijner tijd wel vertellen waar het over gaat”, reageerde ik, maar dat kan helaas niet meer. De boekwinkel is opgeheven.

Wat bedoelt Tomas Halík, Tsjechisch priester (theoloog, filosoof en psycholoog)?

Welk geduld? Welke God?

Ongeduld met God, dat laten atheïsten zien, meent hij. Ze ervaren geen kant-en-klare God, dus er is geen God. Maar ook zelfverzekerde gelovigen laten hun ongeduld zien. Zij zijn overtuigd van een bepaald

beeld van God; ze aanvaarden het beeld zonder verder te kijken en sommige predikanten prijzen luidkeels zo'n beeld aan ‘zoals je een automerk aanprijst.’

Halík pleit ervoor dat we in deze gesecculariseerde tijd geduldig wachten.

Geduldig op een liefdevolle, gelovige en hoopvolle wijze. Hoe dat kan, leren we van grote voorbeelden als Theresia van Lisieux, Thomas Merton, Friedrich Nietzsche, die vragen bleven stellen, bleven zoeken. God is immers niet te vatten in een beeld, God overstijgt al onze beel-

den, soms ervaren we Hem niet, ook omdat Hij zo dichtbij is. Hij haalt daarbij Paulus aan: “In hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij...Uit hem komen wij voort” (Handelingen 17,28).

Henri Nouwen werkte de parabel van de Verloren Zoon uit in het veelgelezen boek *Eindelijk thuis*. In dit boek staat ook één bijbeltekst centraal: het verhaal van Zacheüs. Hij is het symbool van alle zoe-

kers. Onze tijd is vol Zacheüsen, meent Halík.

Het zijn mensen die op afstand, nieuwsgierig, vol verlangen toekijken, tussen de bladeren van de vijgenboom. Zij bevinden zich aan de rand van de zichtbare kerk. De kerk van nu zou moeten reageren op hen zoals Jezus deed. Ten eerste zou de kerk

hen moeten zien zitten in die boom, hen bij name noemen en open, uitnodigend moeten zijn, naar hen toegaan, naar hun huizen. Nabijheid, tegemoetkoming, luisteren, zijn de grondwoorden hierbij, want ‘de waarheid geschiedt in de dialoog’. En op blote voeten, als Mozes, want je bevindt je op heilige grond.

Halík tipt ook aan wat de gevolgen zijn van het weggijken van de kerk. Velen geloven wel in God, maar zijn vervreemd van de kerk, die te snel met pasklare antwoorden komt, in plaats van vragen stelt. Een kerk die mensen in een keurslijf

dwingt, in plaats van het visioen uit de eerste Korinthebrief voor ogen heeft. “Wat zou ik wensen dat we eindelijk be-seften (...) dat het lichaam van Christus zowel ogen nodig heeft, die progressief naar voren kijken, als ook benen die stevig op de grond van de traditie staan, en handen die actief ingrijpen in het gebeuren in de wereld, en oplettende horende oren, die stil en contemplatief luisteren naar het hart van God” (blz. 83).

Een rijk boek, van een belezen auteur, die haarfijn de vinger legt op herkenbare situaties van de kerk van nu. Ik heb het geboeid gelezen en vele uitroepetekens in de kantlijn gezet.

Wat ik wel mis zijn voorbeelden. Het zou prachtig zijn om meer te lezen hoe Zacheüs uit de boom wordt gelokt. Waar gebeurt dit vandaag de dag?

Verlangende, nieuwsgierige mensen zijn er wel, maar zijn we in staat als werkers in het pastoraat hen op te merken tussen de bladeren en hen te roepen bij hun naam? Is dit in onze drukke werksfeer, in al die grootschalige parochieverbanden nog mogelijk?

Tip: er zijn mooie filmpjes te vinden van/over Tomas Halík op internet.

In 2009 werd mijn dochter uitgenodigd om naar Terschelling te komen om mee te doen met KEILAND. Er was haar verteld dat er gekampeerd zou worden op het groepsterrein van Staatsbosbeheer. Iedereen zorgt voor zijn eigen tent en dagelijkse maaltijden en voor een geweldig programma zou worden gezorgd. Er was keuze uit enkele workshops voor de volwassenen en voor de kinderen zou er op verschillende leeftijdsniveaus een eigen programma zijn. Nu houdt zij erg van kamperen en van de Waddeneilanden. Niets stond haar dus in de weg om samen met haar dochter daar naar toe te gaan.

Toen ze terugkwamen na een week vol ervaringen bleven ze vertellen. De verhalen en indrukken buitelden over elkaar heen. Ik was erg onder de indruk van wat zij vertelden maar meer nog van wat ze hadden ervaren. Samen kamperen, samen delen (eten, klusjes, spelletjes), samen kerk zijn met eenvoudige maar indrukwekkende vieringen. Bij alles kwam het woord samen in alle gradaties naar boven.

Het was duidelijk: Samen geloven kan op een heel ontspannen wijze. Via de kunst (de volwassenen maakten bijvoorbeeld een labyrint op het strand en 'liepen' vervolgens naar hun eigen centrum) zijn er vele wegen om bij je eigen kern te komen. Vervolgens krijgen je ervaringen een plek in de vieringen in de kerktent en worden zo op Gods hoogte gebracht. Het gebeurde allemaal.

Eigen ervaring Na al die verhalen wist ik het zeker, daar wilde ik ook naar toe. In 2012 was het zover. Op de dag van aankomst, werden we onthaald met een heerlijke soep die de leiding had klaargemaakt. Terwijl we met ruim 100 mensen gezellig zaten te eten werden de verschillende workshops toegelicht en de inschrijving daarvoor uitgelegd. Ik koos voor het schrijven van een ballade en het uitdansen van psalm 42. Na het eten was er in de kerktent een viering waarin Keiland werd geopend. We werden via een ritueel uitgenodigd om een steen in de rivier te leggen. Heel indrukwekkend was

Keiland:

Kunst, Kerk en Kamperen op het eiland

het om te zien hoe al die mensen van verschillende leeftijden hun steen met aandacht op de daarvoor aangegeven plek achterlieten.

Op maandagmorgen begon ieder aan het programma onderdeel waarvoor hij/zij gekozen had. Ik begon dus bij het dansen op psalm 42. Met elkaar keken we naar de tekst en de beweging of het geluid die daar bij hoorden. Zo ontstond een spirituele dans. 's Avonds hebben we die in de viering gedanst. Ook van andere workshops kwamen er ervaringen terug in de viering. Het was een viering met veel eenvoudige liederen, waaraan iedereen mee kon doen. De aandacht en het meeleven van de deelnemers aan Keiland was heel groot. In het roepen: "Waar is God?" reageerde een kind met: "Boven!" Het laat iets zien van de ongedwongenheid die er is op Keiland. Er wordt naar elkaar omgezien. Echt heel bijzonder.

Marianne Hoogervorst

Pastoraal werkster bisdom
Rotterdam

DE PRAKTIJK

Indruk Wie doen er eigenlijk mee aan Keiland? Dit evenement staat open voor iedereen die, via kunst en kamperen in de natuur, op zoek is naar inspiratie voor zijn geloof. Of om het met de woorden van de site te zeggen: “Keiland is zeven dagen lang een mix van kunstzinnige workshops, gebedsvieringen, elkaar ontmoeten en genieten van het eiland”. Het is heel oecumenisch van opzet en staat open voor alle leeftijden.

Om een indruk te geven van Keiland 2014, dat *Smaak* als thema had, laat ik de workshops voor volwassenen de revue passeren: spirituele dans, theater, pelgrimeren, fotografie, stem en lijfwerk, clownerie en verhalen, expressie en natuur, kruiden zoeken, beeldende kunst met speksteen, lichaamswerk. Al deze workshops staan onder leiding van mensen die dit tot hun specialisme hebben gemaakt in hun dagelijkse werk. Daarmee kun je er op vertrouwen dat het van een goede kwaliteit is.

Ontmoeting met jezelf, de ander en de Ander

De kinderen worden ondergebracht in verschillende leeftijdsgroepen afhankelijk van de hoeveelheid kinderen per leeftijd. Voor de allerjongsten is er opvang zodat de ouders aan hun eigen programmaonderdeel mee kunnen doen. Heel opvallend in 2014 was de grote groep tieners. Een deel van hen ontmoet elkaar door het jaar ook in de plaatselijke kerk. Dat is een stimulans die twee kanten op werkt.

Kerk Naast het kamperen en het kunstzinnige voert Keiland nog een woord in haar titel: kerk. Elke dag worden er twee gebedsvieringen gehouden. Zij hebben een

oecumenisch karakter en zijn eenvoudig van opzet. De inspiratie voor deze vieringen komt van heel verschillende christelijke tradities, zoals bijvoorbeeld van de kloosters van Taizé en Iona en van vieringen in de katholieke en protestantse kerken. De vieringen krijgen vorm in een ochtend- en een avondgebed. De ochtendviering is lichtvoetig en laagdrempelig voor kinderen, de avondviering is meditatief en verdiepend.

Tijdens de vieringen worden liederen gezongen uit de *Keilandbundel*, korte bijbelteksten gelezen of een verhaal verteld. Ook is er ruimte voor korte bijdragen vanuit de verschillende kunstdisciplines, zoals mime, een gedicht, een muziekstuk, een dans of een schilderij. De vernieuwde *Keilandbundel* bevat een grote diversiteit aan liederen, met name Taizé, Iona en Huub Oosterhuis en daarnaast opwekkingsliederen en liederen uit andere landen. Alles bij elkaar schept het een sfeer waarin er ruimte is voor ontspanning en verdieping. Maar vooral van ontmoeting met jezelf, de ander en de Ander.

2015 Ook dit jaar zal op Terschelling van 26 juli t/m 1 augustus *Keiland 2015* plaatsvinden. Het thema van dit jaar is *Gloed* en wordt ingeleid met de tekst:

*“De gloed op jouw gezicht
vertelt van een warmte van binnen
Ik zie je ogen stralen
en vermoed een innerlijk vuur”.*

Het programma is nog in de maak en wordt bekend gemaakt op de website: www.keiland.net

Onder de vlag van Liduina

Het is een opvallend verschijnsel, het Liduinajaar in Schiedam. In 1975 bestond de stad 750 jaar en katholieke Schiedammers klaagden er in de pers over dat er tijdens de uitgebreide festiviteiten met geen woord gerept werd over de stadsheilige. Nu, veertig jaar later, struikel je over de banieren in het centrum van de stad. Overal knalt Liduina er in felgroen en roze uit.

Op de *Uitladder*, waar de VVV van de stad de activiteiten op aanprijst, kun je lezen wat er omtrent Liduina te doen is dit jaar. Je treft een lezing: *Liduina voor dummies*, een Liduinawandeling, een boekpresentatie, een ten-

toonstelling in de basiliek en in juni een landelijke dag voor iedereen die Liduina heet. Elk jaar heeft Schiedam een thema. Vorig jaar was dat *Wonen*, in 2013 *Verborgene schatten*. De gemeente kiest het thema en allerlei culturele activiteiten worden erop afgestemd.

Burgers en instellingen kunnen zelf met ideeën komen die door de stad worden gefaciliteerd, met subsidie en met gratis publiciteit.

In 2009 speelde Liduina al een rol in het *Sterke Vrouwenjaar*. Dit jaar heeft ze de hoofdrol: *Liduinajaar*. Deze keuze is mede ingegeven door een paar jubilea: het is 125 jaar geleden dat paus Leo XIII de heiligheid van Liduina bekrachtigde en 25 jaar geleden werd de Liduinakerk verheven tot Liduinabasiliek.

Kerk open Hoe reageert die Liduinabasiliek op deze kans, deze uitgestoken hand? De neogotische basiliek was de laatste tientallen jaren een gesloten bolwerk, sterk naar binnen gekeerd, uitsluitend liturgisch georiënteerd met veel wierook en Gregoriaans. De kerk was bijna altijd dicht, terwijl er zoveel te zien is.

Dit jaar wordt de boel flink opgeschud. De opening van het Liduinajaar vond bijvoorbeeld plaats in de basiliek. Op het priesterkoor was een ovalen tafel geplaatst. Drie kwartier lang was er een soort *De Wereld Draait Door*-achtig programma, met korte interviews en muziek (georganiseerd door de gemeente). De kerk zat behoorlijk vol, een bont gezelschap Schiedammers en aan het eind verzamelde iedereen zich op het grote stadsplein om de nieuwe aanlichting van de basiliek officieel in werking te stellen. De klok luidde en er kwam vuurwerk uit de toren. Burgemeester Lamers en Mgr. Vismans, die dertig jaar pastoor was van deze kerk, drukte op de lichtknop.

Tentoonstelling In de kerk is tot oktober een Liduina-tentoonstelling. Op een beperkte ruimte staan vitrines en panelen. Vitrines vol Liduinalia, dat wil zeggen: beelden, boeken, reliëfs, foto's, devotieprentjes en andere herinneringen. Op panelen wordt de geschiedenis van de Liduinaverering in beeld gebracht, vanaf haar val op het ijs tot nu. Ook haar bekendheid buiten Schiedam wordt getoond. Men kan met een papieren gids het gehele gebouw bezichtigen, met allerlei sporen van Liduina, maar ook met een bijzondere kruiswegstatie.

De gehele parochie, die uit zeven kerken bestaat in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis, heeft zich ingezet om de openstelling van de kerk van half april tot oktober mogelijk te maken. Er zijn zo'n vijftig suppoosten geworven. Ook Maassluisenaars en Vlaardingers voelen

zich betrokken genoeg om nu en dan middag op de kerk in Schiedam te passen. Enkele van hen hebben ook hard gewerkt om de tentoonstelling te helpen opbouwen. De tentoonstellingscommissie (vijf personen) is een oecumenisch gezelschap: één lid is parochiaan van de basiliek, twee leden gaan elders naar de kerk in Schiedam en de twee anderen houden van mooie kerken. “In het buitenland ga ik altijd graag naar kerken, ik vind het fijn om deze kerk te helpen openstellen”.

Zo'n grote groep suppoosten zorgt ook voor saamhorigheid binnen de grootschalige parochie, die allerlei culturen in zich herbergt. Op de kennismakingsavond waren er ruim veertig aanwezigen in de pastorie van de basiliek. Men werd getraakteerd op koffie met speciale Liduina-koekjes (een bakpakket is daarvoor te koop bij een molen). Er was een rondleiding door de kerk en een glaasje toe, een mooie start van een half jaar op de kerk passen.

Bezoekers Er komen veel bezoekers op de tentoonstelling af, die drie middagen in de week is geopend. Gemiddeld zo'n zeventig per middag; mensen uit allerlei landen, maar ook mensen die zeggen: “Ik woon hier een straatje verderop, maar was hier nog nooit binnen geweest”. Boeiende gesprekken kun je voeren, als je als suppoost rondloopt. “Ik ben hier gedoopt, waar staat de doopvont? Stond die er toen ook al?” “Ik kom uit Pakistan; we zijn christenen, mijn familie heeft het moeilijk”. “Mijn kind moet nog gedoopt worden. Bij wie moet ik dan zijn?”

Lidwien Meijer

oud- pastoraal werkster Goede Herderparochie te Maassluis, Vlaardingen en Schiedam

DE PRAKTIJK

Hoe reageert de basiliek

op deze kans?

“Ik geloof niet in Liduina, wel in pater Arnold. Ik ga altijd naar pater Arnold; die helpt me als ik ziek ben”. Dat moet pater Arnold Janssen zijn, ontdekte ik al googlend. Deze pater is in 2003 heilig verklaard. Hij is stichter van de missionarissen van Steyl, van het Goddelijk Woord (SVD).

Samenwerking Een waar event was de Rozentocht op zaterdag 18 april. Wandelaars konden vier kerken en een kapel bezichtigen waar ramen en beelden van Liduina te zien zijn. Op al die plekken was levende muziek en een kleine toelichting. Het eindigde in de Grote kerk, waar Liduina is gedoopt en begraven. Ruim vierhonderd mensen luisterden ademloos naar een grande finale met vier versies van het Te Deum, van Gregoriaans (het koor van de basiliek) tot Charpentier. Samenwerking tussen gemeentelijke organisaties (VVV, Stedelijk Museum, organisatiebureaus) en de basiliek geeft mooie kansen. De pastoraal werker merkte op: “In één keer zit ik met zo'n clubje jonge, enthousiaste meiden om de tafel, die er zin in hebben... Dat is nog eens wat anders dan een pastoraatsgroep met alleen zestig-plussers”.

Openbloeien Het is interessant, zo'n *Liduinajaar*. Kerken worden leger... maar je kunt ook zeggen dat de stad nu meer kerk geworden is, met al die vaandels van Liduina, en activiteiten op verschillende plekken. Het geloof van mensen wordt niet minder, maar het vindt zijn weg naar andere plaatsen, op andere tijden. Dat moet je als kerken natuurlijk wel te denken geven. Het jaar is nog niet half om. Op 21 juni is er een processie door de stad. Op 1 november wordt Allerheiligen breed gevierd. Dit *Liduinajaar* is een kans voor de basiliek om steeds meer open te bloeien naar buiten toe, te bloeien als de rozen die Liduina als attribuut bij zich draagt.

Een ommegang met Maria

Bergen op Zoom is een provinciestad met een Bourgondische inslag, die zich graag afficheert als ‘Stad van Stoet en Spel’. Op één van de monumentale panden staat in grote letters een dichtregel van stadsdichter Bert Bevers te lezen: ‘Je hoeft hier niet geboren te zijn om hier vandaan te willen komen’. Stad met een groot saamhorigheidsgevoel, waar inwoners dus graag wonen. De binnenstad tooide zich enkele jaren geleden trots met de toegekende onderscheiding ‘Beste binnenstad van Nederland’.

Vastenavond De stad heeft een faam ten aanzien van Vastenavond. Buiten Bergen op Zoom noemen ze dat carnaval, maar wie daar in Bergen op Zoom over spreekt bewijst dat hij geen *Krab* is en de taal van het *Krabbeget* niet meester is. Officieel duurt dat feest vier dagen en eindigt het precies om twaalf uur in de nacht dat Aswoensdag begint. Dat einde is zeker, daar houdt ieder zich strikt aan. Maar met het begin is het anders. Want feest lijkt hier wel maanden te duren, want het kent een wekenlange aanloop. Met 11-11 mag de witte spreij om de boerenkiel en dan beginnen de bouwclubs en bandjes met bouwen en muziek. De Stichting *Vastenavond*, die belangrijker lijkt dan de Gemeenteraad, raakt weer aan de macht. De stad krijgt kleur en in de laatste weekenden voor het eigenlijke Vastenavondfeest is het eigenlijk allemaal al begonnen. Een event met een brede aanloop en massale deelname.

Drukke evenementenagenda Datzelfde zie je ook, maar dan in mindere mate bij andere jaarlijks terugkerende evenementen in de stad: het *Jazzweekend* (dat genoeg een week duurt), culinair feest *Proef Mei* (waarop ieder geacht wordt AAA te eten: Asperges, Ansjovis en Aardbeien) en de jaarmarkt *Krabbenfoor* (drie dagen

braderie en muziek in hartje zomer). En dan is er nog de jaarlijkse doortocht van de *Roparun*, de feesten met de Reuzen en de voorstellingen van de Vierschaar: een spectaculair openluchtspel op historische locatie. Er is altijd wel iets te doen. Maar daar wil ik het als bevoorrecht binnenstadbewoner eigenlijk niet over hebben.

Al zeventig keer Want in het kader van dit nummer wil ik vertellen over de *Maria Ommegang*: jaarlijks evenement op de laatste zondag van juni. In de middag wordt dan een grote evocatieve processie gehouden waarin deelnemers en toeschouwers elkaar door hun stilte en concentratie willen raken. Afgelopen jaar voor de zeventigste keer. Hoe er dat uitziet? Een korte beschrijving.

Mariabeeld aan het slot De klokken luiden en om 15.00 uur gaan de poorten van het *Markiezenhof* open. Het *Mariabeeld* begint aan een tocht door de binnenstad. Het is een hele stoet. Vooraan de paarden en de vaandels en de Kruisreliëf, daarna de Heiligen van stad en streek, en de kooplieden en markiezen uit het verleden. En dan de legendarisch geworden Kapelaan Ooijens. Opnieuw mag iedereen het horen. Midden in de oorlog, het is 1942, belooft de kapelaan “dat Bergen op Zoom

Rud Smit

emeritus-pastoor van de Lievevrouweparochie van Bergen op Zoom. Hij is betrokken bij de jaarlijkse Maria Ommegang, hier te zien als deelnemer aan de Maria Ommegang.

DE PRAKTIJK

een jaarlijkse ommegang met Maria zal houden als de stad ongeschonden uit de oorlog komt”. En die *Ommegang* is dan te zien: eerst scènes uit het oude Testament, daarna in beeld gebracht de zeven vreugdemomenten uit het leven van Maria. En daarna komt ze zelf. Het grote en zware Mariabeeld wordt in grote eerbied door een groep acolieten op de schouders gedragen, gevolgd door geestelijke en wereldlijke autoriteiten, een praalwagen en nog meer processiedeelnemers. Na een uur is de kleurrijke stoet, opgeluisterd door declamaties, muziek en dans voorbij en keert het beeld terug naar de kerk en de deelnemers naar het uitgangspunt. Om zich weer te verkleden en voor de welkome verfrissing.

Een stoet die mensen

in hun geloof wil raken

Beloofd is beloofd De *Maria Ommegang* hoort echt bij Bergen op Zoom vinden mensen van buiten. “Jullie maken van alles een feest en willen je het liefst elke dag verkleden”. Feit is dat het evenement ook na kerksluitingen en terugloop in de deelname aan de sacramenten standhoudt. Er is een stevig bestuur dat voor een goed financieel en organisatorisch draagvlak zorgt. En er is bij verschillende families een langdurige traditie om deel te nemen. De motivatie daartoe is kort door de bocht: “Beloofd is beloofd”. Diep geloof dat de secularisatie niet te niet doet: “Maria heeft ons geholpen. Wij houden de *Maria Ommegang*”. Een Bergenaar weet dat hij door deel te nemen ergens in de hemel een bonuspunt heeft liggen. “Als ik bij Petrus sta te bibberen kan ik altijd nog zeggen: “Ik ben herder of profeet geweest in de *Maria Ommegang*; ik sjouwde met de Ark van het Verbond””.

Vernieuwing Tien jaar geleden vertoonde de *Ommegang* duidelijk slijtage. De kindergroepen waren onderbe-mand, de aankleding was gedateerd, velen hadden last van routine en gingen gebukt onder het ijzeren draai-boek. Een groep van wijzen pleitte voor vernieuwing en dynamiek.

Sindsdien is er heel wat ten goede veranderd. Het historische deel van de stoet werd substantiëler, de Bijbelse taferelen kregen nieuwe teksten en regie, de kleding werd totaal vernieuwd, meer jongeren gingen meedoen. De *Ommegang* ging in onderdelen jaarlijks veranderen: in jaarthematiek, in wisselingen in rollen en groepen, in route en afsluiting. De deelnemers en toeschouwers werden meer in hun ziel geraakt.

Ritueel lopen Door de jaren heb ik me geregeld af gevraagd hoe de *Maria Ommegang* te typeren. Aan de *Ommegang* deelnemen is ‘ritueel lopen’. Bij een Vastenavond optocht doe je dat om te amuseren en te feesten. Bij een demonstratie doe je dat om te getuigen en te protesteren. Bij een rouwstoet of een stille tocht gaat het om rouwen. Bij een processie om bidden. De *Maria Ommegang* is een apart fenomeen: een stoet die de deelnemers en toeschouwers ‘in hun geloof wil raken’. Ik noteer karakteristieken die van toepassing zijn: *Religieus, sociaal, devotieel, getuigend*. Op naar de 75e keer.

De kerk omarmt het evenement

Christelijk geloof en seculiere cultuur weten elkaar steeds vaker te vinden. Mooi. Maar wat drijft de kerk om hieraan mee te werken?

Vorop gezet: ik vind het prachtig wanneer buiten de kerkelijke sfeer mensen met elkaar worden verbonden in een gezamenlijke gerichtheid op wat mensen ten diepste beweegt. Popconcerten, theatervoorstellingen, festivals: ik kan er zeer van genieten wanneer zoiets daar gebeurt. Ik herken de wonderlijke ervaring van verbondenheid met wildvreemden en de beleving dat er hierin een moment oplicht waarin duidelijk wordt waar het nu allemaal uiteindelijk om gaat. Zoals toen (1999), tijdens dat concert van Van Morrison in Muziekcentrum Vredenburg, een wat minder gevoelige bezoeker de stilte met een lompe schreeuw doorbrak en de Ierse zanger abrupt weg beende.

Keuze

Juist omdat die beleving mij zo dierbaar is kan ik ook erg teleurgesteld en ontdaan raken, wanneer ik het gevoel krijg dat er respectloos wordt

omgegaan met dat wat zo kwetsbaar en waardevol is. Een voorbeeld daarvan diende zich aan bij het zien van de vijfde editie van *The Passion*.

Na de televisie-uitzending van de eerste editie dacht ik nog: op zichzelf is het een prima idee, maar er zijn toch acteurs die dit beter kunnen? Had er niet een veel scherpere keuze moeten worden gemaakt voor het type spel: of kunstmatig teksttoneel of naturalistisch spel, maar niet slordig door elkaar heen? Ik miste ook een heldere visie op het lijdensverhaal. En waarom deze presentator met zijn bombastische voordracht die geen idee leek te hebben waar hij het over had? Wel, dat werd me na afloop duidelijk: het was een destijds Bekende Nederlander (Erik Dijkstra).

Na het zien van de vijfde editie op internet werd mijn naïeve hoop dat er wel wat aan vorm en inhoud verbeterd zou kunnen worden danig getemperd. Er is wel degelijk een heldere keuze gemaakt: een keuze voor de kijkcijfers (2015: 3,6 miljoen). Dan kies je niet de arrangementen die geschikt zijn, maar die het beste scoren. Dan kies je niet de zangeres die het lied het beste kan vertolken, maar die furore heeft gemaakt bij *De Wereld Draait Door*. En

verder moeten er bij zo'n productie natuurlijk compromissen worden gemaakt. Artistieke (en theologische) integriteit is hier niet de eerste prioriteit. Dan eindig je dus met een opgestane Jezus die met wapperende haren en uitgestrekte handen als een kloeke illusionist op het dak staat, terwijl de rest van de cast op het podium staat te applaudisseren en te zwaaien naar het publiek. Zalig Pasen (op Witte Donderdag)!

Kees de Groot

(1966) is universitair docent praktische theologie aan Tilburg School of Catholic Theology. Hij doet onderzoek naar fluïde vormen van religieuze gemeenschap en is redacteur van *Religie & Samenleving* en webmagazine *gOdschrift*.

Belevingscultuur

Dit populaire religieuze spektakel is een mooi voorbeeld van de belevingscultuur. In onze verzakelijkte, verwetenschappelijkte en door en door georganiseerde samenleving is er tegelijk een zoektocht naar beleving. Maar ook die beleving wordt doelmatig en efficiënt georganiseerd. *The Passion* is een crossmediaal project, geënt op de Manchester Passion (2006), dat in vijf jaar tijd als een Nederlandse traditie is gaan gelden. Elke Witte Donderdag doen Bekende Nederlanders een stad aan om te figureren in een modern passiespel, waarbij minder bekende Nederlanders een wit kruis naar het stadscentrum dragen waar een menigte zich heeft verzameld rond een openluchtpodium. Voor de EO en de KRO is het project een manier om het evangelie uit te dragen en om hun identiteit te markeren. Gemeentebesturen gebruiken het als stadspromotie. Bezoekers, kijkers, en deelnemers via sociale media beleven zo hun persoonlijk geloof, verwerken en delen levenservaringen. En het is een manier om deel te zijn van een groter geheel of om dichtbij beroemdheden te kunnen verkeren. En hùn roem gedijt doorgaans bij de publiciteit die het evenement teweegbrengt. Alle partijen profiteren dus. Er valt een boodschap te verkondigen en iets te beleven. Er wordt media-aandacht gegenereerd en winst gemaakt.

In *De Groene Amsterdammer* noemt schrijver Marcel Möring dit spektakel “gehannes met Nederlandstalige pop-

sterren als religieus glijmiddel”. “Arme Jezus”, schreef Tommy Wieringa al eerder in een column en Möring zegt het hem na: “weer helemaal in handen van de middenstand”. Hij haalt fel uit naar “de stroopsmeeders van de EO die zingende middenstanders een fop-Jezus laat verkopen, en de zangers en zangeressen zelf voor wie Djeezus vooral heil brengt voor imago en kassa”.

Ja, ’t is kitsch, geeft publicist Enis Odaci toe. Als je het op televisie ziet, krommen je tenen. Maar hij nam zelf deel en prijst dan de sfeer van broederschap die hij ervoer. “Als *The Passion* de jonge generatie kennis laat maken met de betekenis van het woord ‘hoop’, dan moeten wij daar blij mee zijn en deze nieuwe stijlform van televisie en internet omarmen en vervolgens beter maken”. Ook de voorgaande artikelen in deze *VPWinfo.nl* slaan een waardevolle toon aan.

Evenement

The Passion is niet het enige evenement dat zowel door kerkelijke als publieke instellingen wordt omarmd. Onder meer in Bergen op Zoom wordt de aloude processie nieuw leven ingeblazen op zo’n manier dat ze past in het rijtje van andere attracties zoals vastenavond en jazzweekend. In Schiedam wordt de stadsheilige op neo-middeleeuwse wijze ingezet om de stad te promoten. Rouwrituelen zijn weer terug in de Nederlandse openbare ruimte, zoals rond het passagiersvliegtuig dat werd neergeschoten boven

Oekraïens oorlogsgebied. Er waren seculiere en kerkelijke varianten die op massale mediabelangstelling konden rekenen. En, kleinschaliger, zijn er christelijke festivals zoals *Keiland*, een variant op het al langer bestaande Buitenkunst, waar kamperen, creativiteit en gebed hand in hand gaan.

Respectloos omgaan met wat kwetsbaar is

In al deze gevallen gaan vieren en vrijetijd samen. Dat is op zichzelf niets nieuws: een kerkdienst zelf is ook vrijetijdsbesteding en concurreert de facto met sportbeoefening, televisiekijken, museum- en familiebezoek. Een viering, binnen of buiten de muren van de kerk, moet op een bepaalde wijze aantrekkelijk zijn om, bij afwezigheid van dwang, de concurrentie niet te verliezen. Maar er valt wel over te twisten wat die ‘bepaalde wijze’ kan en mag zijn. Waar past respect voor het hedendaags ritueel en waar past het eerder in de navolging van Jezus om de zweep tevoorschijn te halen en de tafeltjes van de geldwisselaars omver te werpen?

De koopman en de dominee

In ieder geval verdient de relatie tussen geloof en handelswaar enige

aandacht. Bij *The Passion* heeft de koopman het minstens op onderdelen gewonnen van de dominee. Hoe zit dat met het parochiebestuur van een Liduinaparochie dat vrolijk samenwerkt met, alweer, gemeentelijke organisaties bij de invulling van het *Liduinajaar*? Liduina, een Bekende Schiedamse, een heilige zelfs, en patrones van de chronisch zieken siert nu de straten van Schiedam. Altijd fijn om een traditie te kunnen uitventen, zal een ondernemende wethouder zeggen, dus waarom geen middeleeuwse heilige uit de kast gehaald? Zo is de stad meer kerk, kun je ook zeggen. Een frisse, enthousiaste benadering. De crux zit 'm waarschijnlijk in het antwoord op de vraag waarom het zo goed is om juist dit meisje, in moderne ogen een anorexiapatiënte met een

Wordt het spel gekaapt?

theatrale persoonlijkheid, in het vaandel te dragen. De commerciële valkuil is de overtuiging: zo kunnen we de kerk weer vol krijgen. De theologische uitdaging is: hoe kan Liduina vandaag nog naar God verwijzen? Op naar Schiedam om te zien hoe de parochie in haar aanpalende activiteiten daar invulling aan geeft.

Media

Naast de commercie valt de aanwezigheid van de media op, juist rond het lijden, bijvoorbeeld van de nabestaanden van de omgekomen vliegtuigpassagiers. Privé-leed wordt zo voor even publiek bezit. In de seculiere rituele vormgeving worden uiteenlopende persoonlijke tragedies deel van één politiek verhaal: het lichaam van een dierbare wordt binnengehaald en vervoerd alsof het een gesneuvelde soldaat in vaderlandse dienst was. Lukt het in zo'n situatie om in te gaan op het beroep dat op de kerk wordt gedaan vanuit trouw aan de eigen missie? Die opdracht is eerder om aandacht te hebben voor de individuele mens dan om de publieke religie van nationale saamhorigheid te dienen. Hoe moet een pastor omgaan met het moderne, gemediatiseerde, rouwen? Ook over dit thema valt nog wel wat te reflecteren, met heel praktische consequenties zoals een mogelijk protocol voor de toelating van televisiecamera's in de kerk.

Feest

Tot slot zien we de populariteit van het feest: even deel zijn van een groter geheel dat je optilt uit het alledaagse leven. Niet alleen stilzitten en toekijken, maar, liefst in de open lucht, aanwezig zijn in een ruimte die verandert in een festivalterrein. Dat gebeurt bijvoorbeeld op *Keiland*, een zevendaags kunstzinnig en kerkelijk festival op Terschelling. En ook de festiviteiten rond pelgrimages als de

vernieuwde *Maria Ommegang* in Bergen op Zoom hebben dat karakter. Het ene evenement trekt een duidelijk eigen publiek, het andere nestelt zich in de al bestaande setting van de stad. De eerste variant, onder geestverwanten, kan misschien gemakkelijker haar authenticiteit behouden. De tweede beweegt zich in de sfeer van de stedelijke folklore en moet koersen tussen traditie en vernieuwing. Hoe houdt Bergen op Zoom zich vroom?

Heilig spel

De historicus Johan Huizinga schreef in *Homo Ludens* (1938) over het heilig spel. Alle casussen laten zien hoe dat zich vandaag de dag volop manifesteert. In festivals en herdenkingsdiensten, in processies en passiespelen wordt een sfeer gecreëerd waarin mensen zich vrijwillig overgeven aan een andere, door spelregels vormgegeven, omgang met de werkelijkheid die anders is dan de gangbare en die haar betekenis vindt in zichzelf. In de laatmoderne wereld, met media en muziek alom, gebeurt dat op een andere manier dan voorheen. Maar met Huizinga kun je je ook afvragen of het spel soms niet wordt gekaapt uit commerciële en politieke overwegingen. De pastor zou het tot zijn, uiteindelijk plezierige, opdracht kunnen rekenen om dit spelkarakter te bewaren.

Lente in Galilea, een passiespel

‘Verloren, Anna, alles is verloren. Vergeefs de droom die wij gekoesterd hebben, wij zijn hem al die tijd vergeefs gevolgd.’

– Kleopas

‘De grote wereld moest Gods liefde kennen’... Dat is de reden dat Jezus Nazaret verliet. Maar in Jeruzalem komt de confrontatie met degenen die in hem een bedreiging zien. En dan gaat het mis...

Het verhaal wordt in dit passiespel omlijst door de ervaring van de Emmaüsgangers, Kleopas en Anna, die in de proloog en epiloog op de voorgrond treden.

We volgen de laatste dagen van Jezus op de voet. Maar wat er eerder gebeurde, hoe Jezus in Galilea lente bracht, een lente van vrijheid, vrede en gerechtigheid, wordt er doorheen geweven. Het spel is gebaseerd op het Lucas-evangelie. Aan het begin zijn Maria en Elisabeth met elkaar in gesprek over hun zonen. En Maria van Magdala komt erbij en deelt haar ervaringen met hen. Er is angst voor wat er komen gaat nu Jezus in Jeruzalem het Paasfeest gaat vieren...

Tijdens het spel komen en gaan uit alle hoeken en gaten, deurtjes en poorten telkens weer veel mensen. Vrouwen en mannen. Jong en oud. Ook kinderen en jongeren. Blootsvoets of op sandalen. Het volk van Jeruzalem. Mensen zoals wij.

Het is theater met muziek als in een film en stilte waar dat wordt gevraagd. Met prachtige, heel natuurlijk en passend gekleurde kostuums en een uitgekiend decor. Het is een dynamisch geheel. De voorstelling is geen moment saai. Er is op meerdere plekken tegelijk iets te zien. Soms word je echt verrast door wat er gebeurt, ook al ken je het evangelie goed. De zon en de wind werken mee. Als publiek zit je dichtbij en voel je je betrokken bij wat gebeurt. Je zit vanaf het begin als het ware in het verhaal en ziet het evangelie tot leven komen. Jezus is een mens. Een betrokken mens, die een boodschap heeft en liefde uitstraalt. Die doorgaat hoewel hij kwetsbaar is en lijden zal. Die om zich heen een groep mensen heeft verzameld, vrouwen en mannen, die hem volgen, die zijn leerling zijn. Die het goede willen, al lukt dat niet altijd en overal. Net als wij allemaal. Ook de verrader is een mens als wij, met een moeder die treurt als het slecht met haar zoon afloopt.

Wat er gebeurt is tijdloos: ook onze wereld is vol kwaad en wij zelf zijn goed en slecht, zijn mensen als Petrus, als Maria, als Kleopas en Anna, als het volk van Jeruzalem. Maar hoe het ook gaat... ‘in tegenstroom gebeurt de liefde’. Ook nu nog.

Ik vind het mooi dat vrouwen net een wat grotere rol krijgen in het verhaal dan Lucas ze heeft gegeven. Dat maakt het voor mij echter en brengt het verhaal ook meer in onze tijd. Het komt echt tot leven. Je voelt het in je lijf, ook al ben je maar toeschouwer.

Alleen jammer dat er na afloop blijkbaar metéén geklapt moet worden... even stilte was mij liever geweest. Maar het applaus is zeker dik verdiend!

‘De weg terug werd plots iets minder zwaar. Ons hart werd lichter, onze geest verlicht door wat u zei over de vaders.’

– Kleopas

Passiespelen bezoeken

De hele zomer (t/m 13 september) elke zondag om 14.30 uur in Openluchttheater *De Doolhof Tegelen* (vlak bij het station)
In juli en augustus ook enkele keren op zaterdagavond om 18.30 uur
www.passiespelen.nl

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Groningen-Leeuwarden

• • • Op 17 februari kwam het bestuur bijeen. Hilda van Schalkwijk was ook aanwezig met inbreng vanuit de Landelijke Kommissie Rechtspositie(LKR). We streven naar een meer gezamenlijk optrekken als VPW en LKR. De rechtspositie van pastoraal werk(st)ers kan zo beter aan de orde komen, met name in het jaarlijks gesprek met de staf van het bisdom.

• • • Op 3 maart was de Algemene Ledenvergadering die naast het huishoudelijke deel bestond uit een thematisch deel, voorbereid door Ben van der Maas en Hilda van Schalkwijk. We spraken met elkaar over het schrijven van paus Franciscus over de vreugde van het evangelie. In kleine groepen kwamen de thema's aan de orde die staan op de folder die vorig jaar is uitgegeven: het evangelie is een boodschap van vreugde, de kerk is missionair, de blijde boodschap begint bij de armen. Een paar opmerkingen uit deze gesprekken: Opvallend is de directe taal die deze paus gebruikt. Zijn Latijns- Amerikaanse achtergrond is duidelijk hoorbaar en voelbaar. De bevrijdingstheologie klinkt mee. De kerk is een kerk van de armen, eenvoudige mensen. Geloof is volksgeloof. Een pleidooi voor een ruimhartig omgaan met de sacramenten (niet alleen voor super-gelovigen, maar een krachtig medicijn voor allen).

Vreugde van het evangelie wordt bij ons misschien meer indirect dan direct beleefd; geen halleluja, maar tijd nemen en hebben voor elkaar, ontmoeting, elkaar als persoon bevestigen. Een missionaire kerk legt niet de nadruk op zelf overleven, ook niet op schifting (wie hoort er wel en wie hoort er niet bij), maar op haar uitstraling, ook bij bijvoorbeeld een uitvaart.

Zijn we niet een elitekerk aan het worden? Hebben we contact met de armen? Laten we ons door hen aanspreken? Kortom, veel vragen die een mooi gesprek opleverden. Ook aanbevelenswaardig om in parochies te gebruiken.

• • • In het najaar zal bisschop Gerard de Korte weer naar de ALV komen om met ons te spreken over zijn brief *De jaren van de waarheid*.

| Wiebe Mulder

■ VPW Utrecht

• • • In een zonnig Zutphen heeft het VPW-U bestuur afscheid genomen van Johan Klaassen, die vanwege zijn vertrek naar het bisdom Groningen geen bestuurslid kon blijven. Gelukkig had de jaarvergadering alweer een nieuw lid opgeleverd, vanaf 19 maart is Antoinette Bottenberg de opvolgster van Johan. Het bestuur blijft hierdoor goed op sterkte.

• • • Op 30 april bespraken we het 'huiskerk' dat we op de jaarvergadering meegereggen hebben. We keken nog eens

naar de ledenlijst, met 80 actieve leden en 77 emeriti. Deze lijst hebben we aan iedereen toegestuurd, opdat alle leden kunnen meewerken aan het werven van nieuwe leden. Voor beginnende pastores met een laag inkomen is er een regeling rond de contributie mogelijk. Heel graag zou de VPW-U bekendheid geven aan haar activiteiten aan alle pastores ook de priesters en diakens onder hen. We hebben de intentie uitgesproken er alles aan te doen om onze Nieuwsbrief breder te verspreiden dan alleen aan onze leden. Daarnaast zullen we in de cura's uitdrukkelijker verslag doen van onze activiteiten. We achten dit van belang in het licht van de toekomst van onze jongere leden, die het komende jaar wederom extra aandacht zullen krijgen vanwege de uitspraken van kardinaal Eijk over de toekomst van pastoraal werkers in het parochiepastoraat. Zo zullen hun belangen centraal staan op de agenda van het geplande bisdombezoek, dat we in september hopen af te leggen. Ondertussen vergeten we zeker niet degenen die ons voorgedaan zijn in het pastoraat. Daarom gaat er een subsidie uit het boekenfonds naar Lodewijk Winkeler die een boek schrijft over pastoor Jan Olde Rikkert die tot zijn overlijden in 2009 lid van onze vereniging was.

| Wies Sarot

■ VPW Rotterdam

• • • Op dinsdag 21 april heeft het bestuur het jaarlijks gesprek gehad met mgr. J. van den Hende en de heer R.J. Peeters, hoofd personeelszaken. We hebben gesproken over:

- de verdeling van de beroepskrachten over de clusters in de periode 2015-2020;
- een wijziging in de procedure voor het kiezen van een afgevaardigde voor de LKR;
- de stand van zaken m.b.t. de goedkeuring van de statuten;
- het organiseren van een gezamenlijke studiemiddag;
- de functioneringsgesprekken en de begeleiding bij pensionering.

Het gesprek verliep in een gemoedelijke sfeer. Het was open en constructief. Aan het eind van het gesprek kreeg ieder bestuurder van de bisschop een exemplaar van de Apostolische *Exhortatie Evangelii Gaudium* van paus Franciscus mee.

- • • De voorjaarsvergadering op donderdag 16 april met een wandeling in de Delftse Hout en als gesprekstema ‘Werken aan collegialiteit’ heeft het bestuur af moeten gelasten wegens een te gering aantal (4) aanmeldingen. We nodigen al onze leden uit met suggesties voor een thema te komen voor onze volgende Algemene Leden Vergadering. Die staat gepland op donderdag 15 oktober 2015 in Leiden. Suggesties kunnen gestuurd worden naar rotterdam@vpwinfo.nl.

- • • Het bestuur heeft geregeld aandacht voor het wel en wee van haar leden. Zo was één van hen op zaterdag 30 mei aanwezig bij de priesterwijding van Bertran van Paassen en de diakenwijding van Frank Steyger. En later bij de receptie voor het overbrengen van onze felicitaties.

- • • De vacature die per 1 juli in het bestuur ontstaat door het vertrek van Wim

van Paassen is nog niet vervuld. We blijven zoeken naar een versterking van het bestuur met een of twee leden: een penningmeester en een secretaris.

| Wim van Paassen

■ VPW Haarlem-Amsterdam

- • • Twee samenkomsten in de afgelopen periode zijn het vermelden waard. In april hadden we ons *protocollaire gesprek* met de bisschop en hulpbisschop en op 2 juni hielden we onze *Algemene Leden Vergadering (ALV)*. We zijn met de bisschop weer een stapje verder gekomen in de aanloop naar een mogelijke diocesane synode dan wel een breed bisdomberaad. De volgende keer komen we met namen vanuit de VPW en de priesterraad en de DPR voor een werkgroep. Deze werkgroep gaat zich oriënteren op de haalbaarheid en de opportuniteit van zo’n synode en pas daarna wordt besloten of deze er echt gaat komen. Verder hebben we in de informatieve sfeer gesproken over ons initiatief om een schriftelijke bijdrage te leveren aan het beantwoorden van de enquête richting bisschoppensynode oktober 2015. Meer dan 500 mensen hebben mede via de website van de VPW Nederland met hun handtekening adhesie betuigd. Desgevraagd deelde de bisschop mee, dat het proces van de samenwerking/fusies van parochies nagenoeg voltooid is naar tevredenheid van het bisdom. Wat betreft het plan om in vijf jaar 65 kerken te sluiten liet hij blijken, dat voortschrijdend inzicht het bisdom ertoe gebracht heeft deze opzet te laten varen. “Herbestemming van kerken is alleen een uiterste optie als het

echt niet meer anders kan”, zo schreef de bisschop in het bisdomblad *Samen kerk*. We denken dat onze VPW dankzij de protocollaire gesprekken en de opinies van onze leden in onze Nieuwsbrief een bijdrage geleverd heeft in deze koerswijziging.

- • • In onze Nieuwsbrief van februari 2015 hebben zes werkende leden hun visie op de brochure *Hart van het pastoraat* opgeschreven. Daarom besloten we de brochure ook tot thema van onze ALV te maken op 2 juni 2015. We hadden Dr. Jozef Wissink, nauw betrokken bij de totstandkoming van de brochure, gevraagd als inleider en gesprekspartner. Hij sprak over de aanloop naar de brochure, de wending naar het missionaire en het belang om de impasse niet te snel en te gemakkelijk te willen oplossen. Hij ging ook in op wat de zes pastores aan visie en beleving hadden opgeschreven in de Nieuwsbrief. Een zinvolle discussie rondde dit deel van de vergadering af.

- • • De Jaarstukken werden vlot afgehandeld. Verder heeft Henk Hudepohl, onze vertegenwoordiger bij de LKR, ons bijgepraat over wat er speelt in het overleg van deze LKR met de ICORA. Het letterlijk verslag van zijn bevindingen nemen we op in onze Nieuwsbrief. Henk had al eerder meegedeeld zijn deelname namens ons in de LKR te willen beëindigen. Tot ons grote genoegen is Matthé Bruijns bereid om hem op te volgen. Matthé Bruijns? Jazeker, onze vaste columnist van *Pastor en Internet* in VPWinfo.nl. Al jaren zie je hem op de foto en nu ga je hem in het echt zien bij *Lees verder op pagina 24*

de LKR. Zelf heb ik om leeftijdsredenen besloten geen tweede termijn aan te gaan als secretaris. Gelukkig heeft iemand van de 22 aanwezige leden zich spontaan gemeld om mij op te volgen: zij gaat zich oriënteren of dit iets voor haar is. Ik kan haar verzekeren: het is fantastisch. Ik ga dus nu met VPW-pensioen en bedank iedereen voor zijn en haar aandacht voor deze stukjes.

| Jan van Diepen

En wij bedanken Jan voor zijn enthousiaste stukjes nieuws die hij trouw en altijd op tijd aanleverde (redactie).

■ VPW 's-Hertogenbosch

• • • **De toekomst tegemoet** – De bijeenkomst van VPW Den Bosch in april stond in het teken van bezinning op de toekomst van de afdeling. Jan Franken was te gast en heeft samen met de aanwezigen enkele toekomst-scenario's doorgenomen. Hoe bereid je je als afdeling voor op de toekomst met een krimpend leden aantal? De huidige bestuurscommissie heeft behoefte aan ondersteuning van de leden, mensen die meedenken en mee organiseren zowel inhoudelijk als praktisch. Het gaat daarbij om emeriti en pastores die volop in het werk staan. Het is in elk geval duidelijk geworden dat de VPW Den Bosch voor de aanwezige leden te belangrijk is om het zomaar op te geven. Met name als het gaat om bemoeiding in het werk, uitwisseling met collega's, belangenbehartiging en inspiratie.

Hoe en in welke vorm dat zal gebeuren staat centraal in de najaarsbijeenkomst op 1 oktober.

Voorlopig is het belangrijk om met elkaar vast te stellen dat we de moed en het belang van een actieve afdeling niet zomaar op willen geven. Wordt vervolgd.

■ VPW Limburg

• • • Allereerst nog even een terugblik op hetgeen in de voorgaande Info al werd aangeduid.

Omdat de Jongerenkerk in Venlo afgelopen met jubileerde. Vijftig jaar geleden was het dat deze gemeenschap de ruimte kreeg om meer in de geest van de tijd nieuwe werkvormen van geloven te zoeken en aan te bieden. Terwijl tot op heden de Jongerenkerk nog steeds onder de vleugels van het dekenaat zit, voert de karakteristieke gemeenschap al vanaf haar begin een eigen koers. Later komen uit deze bewegingen onder andere de ons bekende basisbewegingen voort.

Op 17 mei werd die geschiedenis nog eens op heldere wijze in een lezing uiteengezet door Dr. Harrie Notenboom, oud kamerlid en Europarlementariër en al lange tijd gewaardeerd kerklid. In zijn schets laat hij zien hoe de plaatselijke kerkbeweging in die tijd ook past in de veel bredere geest van vernieuwingsgezindheid welke ook door het Tweede Vaticaanse Concilie wordt uitgedragen. Boeiend is de manier waarop in een plaatselijke kerk als die in Venlo, zo'n vernieuwingsbeweging in de kerk praktisch handen en voeten krijgt. Met een kernachtige boodschap om vooral die herkenbare gemeen-

schap te blijven. Voor geïnteresseerden is de lezing in een brochure verkrijgbaar. De lezing maakte onderdeel uit van een goed bezochte jubileumdag, waar de aftrap bestond uit een druk bezochte viering, ontmoetingspunten met gesprek en een aansprekende tentoonstelling over 50 jaar geschiedenis. Verschillende collega's en leden van de afdeling bezochten deze dag en onderdelen in het programma.

• • • Goed en wel was het jubileum achter de rug, toen er voor leden van de afdeling een uitnodiging in de bus viel om een bezoek af te leggen aan de Emmausgemeenschap in Tegelen. Een groep van elf personen toog op 27 mei voor een studiemiddag naar het statige gebouwencomplex waar de Trappisten zo'n 125 jaar hebben geleefd. Vanaf 2007 bewoont een groep van ongeveer 20 leden het voormalige klooster.

Na een hartelijke ontvangst krijgen we een indruk van één van de stafleden hoe de aloude traditie van het kloosterleven een nieuwe weg in hun Emmausgemeenschap vindt. Daarin zijn stilte, bezinning en gemeenschappelijk werk en leven ook met de huidige bewoners onlosmakelijk verbonden. Sommigen blijven voor even, de meesten van hen leven en werken twee, drie of soms nog meer jaren in de gemeenschap. Het doel is uiteindelijk voor ieder om het eigen spoor in het leven weer te leren ontdekken en vasthouden.

• • • We worden uitgenodigd om hun werkplaatsen, winkel en enorme groenten- en fruittuin te bezoeken. Het is indrukwekkend met welke bevologenheid en wilskracht zaken in gezamenlijkheid

worden opgepakt en gerealiseerd.

Telkens vanuit de gedachte dat de gemeenschap niet vlugger loopt dan de langzaamste.

We sluiten af met een sobere maaltijd die de bewoners ons aanbieden. Met eerlijke producten uit eigen tuin en brood uit de eigen oven. We blikken terug op een middag die voor ons een stukje van de weg zichtbaar maakte van hetgeen Fernando Pessoa ooit schreef en waarmee we het bezoek treffend beëindigen:

*“...Voorbij de bocht in de weg
ligt misschien een plas, en misschien een kasteel
en misschien alleen de voortzetting van de weg.
Ik weet het niet en vraag het niet.
Zolang ik op de weg loop en voor de bocht
kijk ik naar de weg slechts voor de bocht,
want ik kan niets anders zien dan de weg voor de bocht.
Ik zou er niets aan hebben naar een andere kant te kijken
en naar dat wat ik niet zie.
Laten we ons houden bij de plaats waar we zijn.
Er is schoonheid genoeg in hier zijn en niet ergens anders.
Als er mensen zijn voorbij de bocht in de weg,
laten die zich dan maar bemoeien met wat er is
voorbij de bocht in de weg.
Die weg is voor hen de weg.
Mochten we daar ooit komen,
dan zien we wel als we daar komen.
Voorlopig weten we alleen dat we daar niet zijn.
Hier is slechts de weg voor de bocht, en voor de bocht
is er de weg zonder enige bocht...”*

■ VPW Breda

• • • **‘Muzikale omlijsting’: een hardnekkig misverstand** – Het was op een zondagochtend: jaren geleden. Ik ging voor in een kerk die mij herinnerde aan de parochiekerk uit mijn vroegste jeugd. Tijdens dat voorgaan had ik dan ook een goed gevoel, daar in die kerk, waar het ochtendlicht door de ramen binnenviel als genade in de ziel. Maar op het einde kwam de koude douche. De lector kon-

digde het slotlied aan: “Het koor zingt het Ave Maria”.

Het *slotlied!* Ik verstijfde: “Dit kan niet waar zijn!” Maar het is echt gebeurd, ik zeg niet waar.

• • • In de septembereditie van onze periodiek vragen we scribenten om iets te schrijven over het thema “Wat is een ‘goed’ lied in onze vieringen?” Zijn onze vieringen gezongen vieringen, zoals in de ekklesia, of wordt er in onze vieringen gezongen? Dat kan verrassend uitpakken, zie boven.

In een recentere viering hoorde ik als kerkganger de volgende aankondiging uit de mond van de voorgangster: “Deze viering zal worden *opgeluisterd* door een sopraan, begeleid door een pianiste.” En op het einde dankte ze beiden “voor de *muzikale omlijsting* van de viering”. “Ja”, dacht ik, “wees gerust, collega, de dames zullen jou niet danken voor je verbale omlijsting van hun muziek!” Kortom, het wordt spannend: wat zullen onze scribenten te berde brengen? Collega’s uit andere afdelingen mogen hun mening ook naar voren brengen. We zijn benieuwd.

• • • Tenslotte: voor onze periodiek hebben wij iemand nodig die de opmaak gaat verzorgen. De huidige lay-out-man houdt er mee op. Mocht er in den lande iemand zijn die dat – uiteraard op digitale wijze – kan, dan wordt hij/zij bij ons met open armen ontvangen! Al zou het maar voor één seizoen zijn.

| Frans Vermeulen

Gezinsvak

“Waar was jij op die zesde mei 1970?” Vraag het een Rotterdammer en hij begint te glunderen van oor tot oor. San Siro, Ove Kindvall, Europacup... We hebben het gevierd hier, dat er 45 jaar geleden 140.000 supporters op de Coolsingel stonden.

Op die zesde mei mocht ik bij hoge uitzondering opblijven. Schoon geweekt in de zinken teil, haartjes twee keer gewassen, schone pyjama aan en duim in de mond. Ik zat er klaar voor: Feyenoord – Celtic. We wonnen!

Bouwen aan de stad

Rob Lijesen

Jaren later liep ik hand in hand met mijn zoontje naar zijn eerste wedstrijd van Feyenoord. Het was avond, donker, veel ‘gezang’, de Kuip badend in een zee van licht. Voordat we het station betraden, aanschouwde hij een glimp van de cup met de grote oren. Eerlijk is eerlijk: ik had meer tranen in mijn ogen dan hij. Mijn zoon, die toen nog een zoontje was, kneep een beetje harder in mijn hand. Het voelde aan alsof we op die avond op die plek een heilig verbond smeedden: Er komt een dag dat ‘ie’ weer van ons is, de cup met de grote oren.

Om die belofte kracht bij te zetten hebben we sinds een paar jaar een seizoenkaart voor één van de gezinsvakken. Dat is leuk, hoor! De hele wedstrijd lopen er kinderen voor je neus die of op weg zijn naar het toilet of er van terug komen; kinderen die op weg zijn naar de koek en zopie of er vandaan komen. Halverwege de wedstrijd gutst een mengeling van cola en patat met mayonaise van de vakken boven ons naar beneden en staan wij erin te juichen (als daar natuurlijk enige aanleiding voor is).

Een seizoenkaart is leuk! Zodra het wedstrijdschema bekend is, schrijft Olav in schoonschrift de speeldata en de tijden in mijn agenda: vader- zoon momentje. Afblijven dus. Dat lukt prima, hoor, maar soms moet ik wel heel hard fietsen om na de viering op tijd in het stadion te zijn. Dat zijn de momenten dat de tijd om te schakelen eigenlijk te kort is. Het loven en prijzen van de Heer in de kerk, heeft toch een iets andere toonzetting dan in het stadion.

We zitten er. We slaan geen wedstrijd over. Als we echt niet kunnen, dan geven we onze kaarten aan iemand die we er een plezier mee doen. Niks mis mee. Dat doen anderen ook. Helaas.... Zoals gebeurde bij één van die rampzalige wedstrijden, toen het verval van de volksclub ernstige vormen aan begon te nemen.

Toen het lekker weer was en Boëtius als enige met lange mouwtjes aan speelde, toen Kazim probeerde de bal nog hoger

over het doel te schieten dan hij al eerder had laten zien, toen het zelfs Clasic ook niet meer lukte, toen hadden de vaste supporters naast ons hun kaarten weggeven aan hun vrienden.

Het was die middag dat ik naar het AD de volgende brief schreef:

“Een middagje gezinsvak bij Feyenoord. Naast ons zit een vader met een dochtertje van een jaar of vijfoud. Vader vloekt, tiert, drinkt en rookt er stevig op los. Hij moet zelfs vaker naar het toilet dan zijn dochtertje. Iedere bal is kut. De scheidsrechter is een Jood. De spelers zijn mongolen en de grensrechters krijgen zeldzame ziektes toegewent. Tegen het einde van een ‘draak van een wedstrijd’ zegt vader tegen zijn dochtertje: “Volgende keer gaan we aan de overkant zitten, in het zonnetje. Gaan we lekker zingen en springen”. Ik vraag hem: “Is daar ook een gezinsvak?” Hij antwoordt met een flinke boer...

De dag na de afsluiting van de competitie kreeg ik het bericht dat Feyenoord het openstaande bedrag van onze seizoenkaarten 2015-2016 zou gaan incasseren. Als ik vragen had mocht ik bellen.

Ik bel niet. Ik schrijf af en toe wel. Ook volgend jaar aanleiding genoeg. We zitten er dan ook weer, want Olav en ik hebben elkaar een heilige belofte gedaan: ooit komt de cup met de grote oren weer thuis en staan wij op de Coolsingel, maar dan met samen met tranen in de ogen.